

Kā atrast aktuālo informāciju par parādsaistībām

Ilga Neretniece, Rīgas šķīrējtiesa, administratīvā direktore

Lai gan šķiet, ka gan juridiskas, gan fiziskas personas par savām saistībām rūpējas atbildīgi un pārzina uzņemtās finanšu saistības, praksē nereti rodas situācijas, kad jānoskaidro: kam un kādu summu persona ir parādā? Kā to izdarīt?

Šādas situācijas visbiežāk rodas, piemēram, ja nozaudēti saistību dokumenti, mainoties grāmatvedības pakalpojumu sniedzējam, nav nodota visa informācija par veiktajiem norēķiniem, nav saņemti rēķini un cita informācija par atlikušajiem maksājumiem (piemēram, adreses vai kontaktinformācijas maiņas, uzņēmuma reorganizācijas u. c. gadījumos).

Parādsaistību reģistrs

Parādsaistību reģistrs ir kredītinformācijas datubāze, kurā valsts vai privāti uzņēmumi sniedz informāciju par fiziskas vai juridiskas personas aktuālajām saistībām – gan tām, kas izpildītas, gan tām, kuras ir aktīvas. Parasti šajos reģistros ir redzama informācija par kreditoru, saistību apjomu un termiņu, kādā saistības veidojušās vai līdz kuram tās jāizpilda.

Pašlaik nav vienotas datubāzes, kurā vienuviet būtu redzami visi personas parādi. Katrai parādnieku datubāzei ir savs klientu loks, tas ir, uzņēmumi, kas izmanto konkrēto reģistru.

Latvijas Bankas Kredītu reģistrs

Latvijas Bankas Kredītu reģistrā, kas ir valsts informācijas sistēma, ir iekļautas ziņas par fizisko un juridisko personu kredītsaistībām, saņemtajiem un sniegtajiem galvojumiem, kā arī pieļautajiem maksājumu kavējumiem.

Šajā kredītu reģistrā ziņas iekļauj kredītiestādes (bankas), kredītiestāžu meitas sabiedrības (līzinga sabiedrības), citas komercsabiedrības, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm,

krājaizdevu sabiedrības, apdrošinātāji, akciju sabiedrība (AS) “Attīstības finanšu institūcija Altum” un Valsts kase. Reģistrā netiek iekļauti dati par citu kredītdevēju – tostarp nebanku kredītētāju jeb tā dēvēto “ātro kredītu” pakalpojumu sniedzēju – privātpersonām izsniegtajiem aizdevumiem un maksājumu kavējumiem.

Ja kredītsaistību laikā maksājums pārsniedz 150 eiro un tiek kavēts vismaz 60 dienas, Kredītu reģistrā tiek iekļauts pārkāpuma ziņojums. Pēc pieciem gadiem no pārkāpuma pilnīgas samaksas datuma šis ziņojums tiek automātiski dzēsts.

Kredītu informācijas birojs

Lielāko kredītņēmēju (parādnieku) datubāzi uztur AS “Kredītinformācijas Birojs”. Šajā reģistrā pieejamo informāciju izmanto visas kredītiestādes un nebanku kredītētāji gan Latvijā, gan citās Eiropas valstīs, lai vērtētu potenciālās iespējas turpmākai kredītešanai. Papildus jānorāda, ka šis reģistrs ir pašapkalpošanās vietne, kurā jebkurš reģistrēts lietotājs var piekļūt savai kredītvēstures informācijai – gan aktīvajiem, gan jau slēgtajiem (apmaksātajiem) kredītlīgumiem, gan atlikušajai saistību kopsummai, kredītmaksājumu kavējumu kopsummai, informācijai par kavēto maksājuma dienu skaitu un citām ziņām par konkrēto kredītņēmēju.

AS “Kredītinformācijas Birojs” ir daļa no pasaulē lielākās kredītinformācijas un riska pārvaldības risinājumu pakalpojumu sniedzēju grupas, un tās uzdevums ir mazināt privātpersonu, kā arī uzņēmumu finanšu riskus. Visa kredītinformācijas biroja apkopotā informācija privātpersonām ir pieejama datubāzē Manakreditvesture.lv, iepriekš reģistrējoties. Ikvienam ir tiesības saņemt bezmaksas informāciju par savu kredītvēsturi. Šajā izziņā ietverta informācija par personas aktīvajām kredītsaistībām, kavētiem maksājumu termiņiem, kā arī minēti uzņēmumi, kas pieprasījuši informāciju par personas kredītvēsturi. Par atsevišķu samaksu var saņemt papildu informāciju par savu kredītvēsturi. Šī reģistra informāciju nav iespējams lūgt dzēst, pat ja saistības ir pilnībā izpildītas, jo tajā tiek uzglabāta visa personas kredītvēsture.

AS “CREFO Birojs”

AS “CREFO Birojs” ir vēl viens kredītinformācijas birojs, kas sniedz pakalpojumus gan uzņēmumiem, gan privātpersonām. Biroja mērķis ir pilnveidot kredītinformācijas apriti, kā arī radīt ilgtspējīgu kredītinformācijas sistēmu.

Reģistrējoties AS “CREFO Birojs” interneta vietnē, personai ir iespēja saņemt informāciju par finansiālajām saistībām, pārbaudīt un uzraudzīt savu kredītvēsturi, laikus pamanīt kļūdainu informāciju par kredītvēsturi vai saistībām ir, kā arī ierobežot jaunu saistību uzņemšanos.

Ziņas parādnieku reģistrā var tikt iekļautas tad, ja par konkrēto saistību nav strīda, ir pieejami parakstīti dokumenti, kā arī saistības apmaksas termiņš ir kavēts ilgāk par 60 dienām

Informāciju par savu kredītvēsturi un kredītsaistībām iespējams saņemt vairākos veidos – tiešsaistē, klātienē birojā vai pa pastu. Tiešsaistē šo informāciju var saņemt bez maksas, savukārt, ja ir vēlme saņemt to pa pastu, jāmaksā piegādes maksa saskaņā ar valsts akciju sabiedrības “Latvijas Pasts” tarifiem.

Valsts ieņēmumu dienests

Valsts ieņēmumu dienesta (VID) vienotajā parādnieku datubāzē ir pieejama informācija par nodokļu maksātājiem – juridiskām personām vai fiziskām personām, kas veic saimniecisko darbību –, kuriem VID administrēto nodokļu un nodevu parāda kopsumma pārsniedz 150 eiro.

VID publiskojamo datubāzes lietotājiem aizliegts izmantot minētās publiskās datubāzes datus citiem mērķiem, kas nav noteikti [likumā](#) “Par nodokļiem un nodevām”.

Vai parādnieku reģistrs ir likumīgs?

Tiesības parādnieku reģistru uzturēt nosaka Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 4.nodaļa. Tā paredz, ka pakalpojuma sniedzējam ir tiesības veidot parādnieku reģistru, ievērojot datu aizsardzības normatīvos aktus un Patērētāju tiesību aizsardzības

centra prasības, iekļaujot tajā informāciju par parādu un parādnieku.

Ziņas parādnieku reģistrā var tikt iekļautas tad, ja par konkrēto saistību nav strīda, ir pieejami parakstīti dokumenti, kā arī saistības apmaksas termiņš ir kavēts ilgāk par 60 dienām. Pirms informācijas iekļaušanas parādnieku reģistrā pakalpojuma sniedzējs rakstveidā par to paziņo parādniekam. Parādnieks nevar atteikties no viņa datu iekļaušanas reģistrā.

Atbilstoši Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma [13.panta](#) 6.daļai *informācija parādvēstures datubāzē tiek glabāta trīs gadus no parāda samaksas dienas vai saistību izpildes dzēšanas dienas likumā noteiktajā kārtībā. Ja parāds netiek samaksāts, tad informāciju par parādnieka vai aizņēmēja (fiziskās personas – patērētāja) parādu glabā parādvēstures datubāzē līdz prasījuma tiesību noilguma izbeigšanās dienai.*

Kas vēl jāatceras?

Ja persona ir nonākusi situācijā, kad tā ir atrodama kādā no iepriekš minētajiem reģistriem vai, gluži pretēji, nav atrodama reģistrā, lai gan ir zināms, ka saistības nav izpildītas pilnā apmērā, viens no ieteikumiem ir pārbaudīt kredītkompāniju sūtītās vēstules vai e-pasta vēstules. Ja persona nesen ir mainījusi korespondences adresi vai tālruņa numuru, jāpārlicinās, vai kredītiestāde par to ir informēta.

Vēl viena iespēja, kā iegūt precīzas ziņas par kredītsaistībām, ir sazināties ar kredītiestādēm, kur noformēts aizdevums. Tās sniegs informāciju par kopējo aizdevuma apmēru un ikmēneša kredītmaksājuma summu. Ja kāda iemesla dēļ ir grūtības segt saistības, vienmēr pastāv iespēja vienoties arī par saistību izpildes atvieglojumiem un termiņu pagarinājumiem.

Pret saistību izpildi nedrīkst izturēties pavirši. Svarīgi sekot līdzi noslēgto līgumu un maksājumu izpildei, jo sakārtoti dokumenti un pārskatāma grāmatvedība veicina uzņēmējdarbības attīstību.